

ПРИНЦИПИ ПРАВА В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Олена Сергіївна ОЛІЙНИК,

*докт. юрид. наук, доцент,
начальник юридичного відділу
Тренінгового центру прокурорів України*

Відповідно до положень ст. 3 Конституції України: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.»

Дана норма є втіленням як мінімум двох принципів права: принципу верховенства права, який передбачає насамперед законність, засновану на визнанні та беззастережному прийнятті найвищої цінності людини, її убезпеченні від свавілля владних інституцій та їх посадових осіб, тобто законність, яка у вітчизняній літературі досить часто іменується правозаконністю. Це, в свою чергу, цілком і повністю відповідає й практиці ЄСПА, згідно до якої вислів «згідно з законом» означає, що закон не суперечить принципів верховенства права [1]; та принципу законності, відповідно до якого правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Необхідно також зазначити, що соціальна цінність законності як принципу права полягає також в тому, що він забезпечує охорону прав і інтересів громадян від неправомірних дій посадових осіб, наділених правом застосовувати норми таких репресивних галузей права як адміністративне та кримінальне право. Зміст даного принципу утворюють соціально-правові ідеї рівності, гуманізму, справедливості та вини, виражені в законодавстві про адміністративну, кримінальну відповідальність через його принципи та норми.

Неможливо не помітити, що право всіх країн ґрунтується на певній сукупності принципів положень, які, будучи безпосередньо пов'язаними з функцією будь-якої держави по забезпеченню охорони правопорядку, є найбільш наочним втіленням вихідних ідей галузі, які розкривають її соціальну цінність.

У принципах права особливо чітко проявляється рівень цивілізованості і культури суспільства. За принципами, на яких ґрунтується законодавство, можна судити про ступінь значимості особистості для держави. У зв'язку з цим особливої важливості набуває поява тенденції щодо втілення в законодавстві України принципів права, які повинні служити основою

законодавчої, правозастосовчої діяльності в сфері забезпечення та дотримання права і свобод людини і громадянина.

Закріплення демократичних принципів в сучасному кримінальному праві багато в чому обумовлено міжнародно-правовими актами про права людини і їх обов'язковістю для національного законодавства. Найважливішими з них є Загальна декларація прав людини (1948 р), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1976 г.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1976 г.), Європейська конвенція про захист характер людини і основних свобод (1950 г.) тощо.

Закріплення в чинному законодавстві принципів права, як ми можемо це спостерігати в кримінальному процесуальному законодавстві України, визначення ефективних форм їх юридичного висловлювання - це створення інструментів, з допомогою яких може бути вирішена задача його подальшого вдосконалення. З розвитком суспільства вплив ідей справедливості, рівності, гуманізму та законності на правотворчу діяльність буде зростати, тим самим це буде підвищувати й значення принципів права на законодавство.

Отже, права і свободи людини, система принципів права виступають тими категоріями (цінностями), які забезпечують як розвиток громадянського суспільства загалом, так і в межах однієї окремо взятої держави. Держава ж в особі всієї системи державних органів, зокрема, законодавчого органу та системи правоохоронних органів, повинна сприяти даному процесу, підтримувати його та заохочувати. В такому випадку, кожний громадянин зможе відчувати себе захищеним і буде зацікавлений в розвитку суспільних відносин у вказаному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Козюбра М. І. Верховенство права в Україні. URL: <https://npu.edu.ua/media/kunena/attachments/legacy/files/03.pdf>